

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 554/2012-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. novembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť J. Š., t. č. vo výkone trestu, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 18 S 1/2012-7 z 2. mája 2012, uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 20 So 1/2012 z 12. júna 2012 a rozhodnutím Európskeho súdu pre ľudské práva č. 1712/2012 zo 7. februára 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

1. Sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 28. augusta 2012 sa J. Š. (ďalej len „sťažovateľ“) domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v záhlaví označenými rozhodnutiami Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“), Krajského

súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

1.1 Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ sa žalobou podanou okresnému súdu domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia ESLP č. 1712/2012 zo 7. februára 2012, ktorým sa ESLP odmietol zaoberať sťažnosťou sťažovateľa podľa čl. 34 dohovoru. Presný dôvod takéhoto postupu ESLP z obsahu sťažnosti ani z príloh nie je zrejmý. Okresný súd svojím uznesením č. k. 18 S 1/2012-7 z 2. mája 2012 konanie zastavil pre nedostatok právomoci súdov Slovenskej republiky na preskúmanie rozhodnutí ESLP. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd uznesením sp. zn. 20 So 1/2012 z 12. júna 2012 uznesenie okresného súdu potvrdil v podstate z rovnakých dôvodov.

1.2 Prípustnosť ústavnej sťažnosti proti uzneseniam krajského súdu a okresného súdu sťažovateľ odôvodnil tým, že proti nim podľa právneho poriadku Slovenskej republiky neexistuje opravný prostriedok a neexistuje iný orgán verejnej moci, ktorý by mal právomoc ich preskúmať. K prípustnosti sťažnosti proti rozhodnutiu ESLP sťažovateľ doslova uviedol:

„Právomoc (ústavného súdu) proti napadnutému rozhodnutiu ESLP teoreticky vyvodzujem z čl. 1 ods. 1, 2, čl. 7 ods. 2, 5, čl. 152 ods. 4, čl. 154c ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 (dohovoru), resp. dohovoru s právnou prednosťou pred zákonom (OSP) a (ústavou), pričom trvám na tvrdení, že spravodlivosť sama si vyžaduje recipročnú právomoc k súdnemu prieskumu postupu a rozhodnutí ESLP ako nie neomylného súdneho orgánu. Dohovor ako medzinárodná zmluva musí garantovať subsidiárnu právomoc súdu nielen k vnútroštátnemu právu, resp. rozhodnutiam súdov, ale aj k sebe samému, ak si to záujem spravodlivosti vyžaduje. Dohovor neustanovuje pre ESLP riadne opravné prostriedky proti napadnutému (procesnému) nepreskúmateľnému rozhodnutiu, ale tieto explicitne vylučuje, čo však nevylučuje súdny prieskum iným vnútroštátnym súdom v rámci recipročnej subsidiárnej právomoci a spravodlivosti. Uvedená úvaha síce vytvára možnosť reťazenia rozhodnutí, avšak ani táto možnosť nemôže ohrozovať vecne správne (spravodlivé) rozhodnutia, ale naopak, garantuje stabilitu inštitútom právoplatnosti

a reálnu spravodlivosť proti akémukoľvek nezákonnému (nespravodlivému) rozhodnutiu vydanému v ktoromkoľvek inštančnom stupni, vrátane (prípadných) omylov ESLP.“

1.3 K namietanému porušeniu práv sťažovateľa malo dôjsť napadnutými uzneseniami a konaním okresného súdu a krajského súdu trojakým spôsobom:

„1. Oba všeobecné správne súdy vecne nesprávne procesným rozhodnutím rozhodli o zastavení konania v príkrom rozpore s namietanými, v petite špecifikovanými právami, článkami a § 7 ods. 3 OSP v spojení s § 2 ods. 3 zákona o súdoch i čl. 6 ods. 1 dohovoru s právnou prednosťou pred vnútroštátnym právom (zákonom/OSP).

2. Oba všeobecné (správne) súdy žalobu nezákonne zaregistrovali do správneho súdnictva, hoci vec sa vôbec netýkala žaloby proti správne orgánu (orgánu verejnej správy), ale proti medzinárodnému súdu, čím som bol zákonite odňatý zákonnému sudcovi v rozpore s čl. 48 ods. 1 ústavy, pretože návrh (žalobu) mal procesne posudzovať sudca civilnej agendy postupom podľa 1. až 4. časti OSP, s možnosťou podať dovolanie, o ktoré som takto vadným postupom prišiel, keďže v správnom súdnictve je dovolanie neprípustné.

3. Všeobecné súdy (porušovatelia) vecne nesprávne vyriešili otázku právomoci o veci meritórne konať, t. j. negatívne, hoci v skutočnosti túto právomoc majú a spornú otázku mali riešiť opačne, t. j. pozitívne v súlade s § 7 ods. 2, 3 OSP v spojení s § 2 ods. 3 zák. č. 757/04 Z. z., pričom mali aplikovať čl. 1 ods. 1, 2, čl. 7 ods. 2 alinea 2, ods. 5, čl. 154c ods. 1, čl. 152 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 (dohovoru) v spojení s čl. 1 (dohovoru) z ktorých možno vyvodzovať procesnú prípustnosť tejto žaloby pred vnútroštátnym súdom so subsidiárnou recipročnou právomocou k ESLP a (dohovoru) ako formu mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý nezakazuje ani nevylučuje absolútne žiadny právny predpis.“

Z uvedených dôvodov považuje sťažovateľ napadnuté uznesenia okresného súdu i krajského súdu za „arbitrárne a ústavne nekonformné“.

1.4 Napadnuté rozhodnutie ESLP porušuje právo sťažovateľa podľa čl. 45 ods. 1 dohovoru „v spojení s porušením práva na spravodlivý súdny proces i práva na kvalifikované odôvodnenie napadnutého rozhodnutia podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru z dôvodu absolútneho nezdôvodnenia tohto rozhodnutia“ a „denegatio iustitiae“. Z toho sťažovateľ

vyvodzuje „nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia, jeho predčasnosť a vecnú nesprávnosť (nespravodlivosť)“.

1.5 Na základe uvedeného sťažovateľ – popri žiadosti o ustanovenie advokáta – navrhol, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru boli protiústavným postupom zavŕšeným protiústavným právoplatným rozhodnutím (ESLP) č. 1712/2012 zo dňa 7. 2. 2012 v spojení s protiústavným právoplatným uznesením [okresného súdu] č. 18S 1/2012-7 zo dňa 02. 5. 2012 v spojení s protiústavným právoplatným uznesením (krajského súdu) č. 20So 1/2012 zo dňa 12. 6. 2012 porušené.

2. Protiústavné právoplatné uznesenie (krajského súdu) č. 20So 1/2012 zo dňa 12. 6. 2012 v spojení s uznesením [okresného súdu] č. 18S 1/2012-7 zo dňa 02. 5. 2012 v spojení s rozhodnutím (ESLP) č. 1712/2012 zo dňa 07. 2. 2012 sa zrušujú (rušia) a vec sa vracia späť na ďalšie konanie lege artis.

3. Porušovatelia sa solidárne zaväzujú k náhrade všetkých prípadných trov konania sťažovateľa a štátu(...)“

2. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí prerokoval sťažnosť sťažovateľa a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

3. Podľa 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania okrem iného návrh, na ktorého prerokovanie nemá právomoc, ako aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ide, ak chýba priama súvislosť medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným

konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07).

Ústavný súd má podľa čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Vzhľadom na to, že sťažovateľ namietá porušenie svojich práv troma rôznymi rozhodnutiami rôznych súdnych orgánov, je potrebné skúmať právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku každej z nich.

3.1 Ústavný súd už v minulosti vyslovil, že nemá právomoc posudzovať postup a rozhodnutia súdov cudzieho štátu, pretože by to znamenalo neprípustné zasahovanie do jeho suverenity (I. ÚS 10/93, č. 3/1993 Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky). Na tomto závere nemá ústavný súd dôvod nič meniť ani vo vzťahu k ESĽP. Európsky súd pre ľudské práva bol zriadený dohovorom, ktorý je medzinárodnou zmluvou. Európsky súd pre ľudské práva tak nie je orgánom verejnej moci Slovenskej republiky, ale medzinárodným súdnym orgánom. Zo žiadneho ustanovenia dohovoru pritom neplynie, že by sa ESĽP podriadil právomoci ústavného súdu, resp. iných orgánov Slovenskej republiky. Ustanovenie čl. 127 ods. 1 ústavy nemožno v súlade s princípom teritoriality (teda obmedzenia štátnej moci len na územie vlastného štátu), ktorý je jedným zo základných princípov medzinárodného práva verejného [porov. Kľučka, J.: Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť). Bratislava: IURA EDITION, 2008, s. 270], vykladať inak, než že **právomoc ústavného súdu je daná len vtedy, ak orgánom, ktorého rozhodnutím, postupom, opatrením alebo iným zásahom malo dôjsť k porušeniu tam uvedených práv, je orgán, ktorého verejná moc sa odvodzuje od štátnej moci Slovenskej republiky.** Konečne, nemožno tiež prehliadnuť, že ESĽP nie je viazaný slovenskou ústavou, v dôsledku čoho ho neviažu ustanovenia o základných právach a slobodách. Rovnako nie je priamo viazaný ani ustanoveniami I. hlavy dohovoru (práva

a slobody). V zmysle čl. 1 dohovoru totiž majú tieto práva zaručiť zmluvné strany každému, kto podlieha ich jurisdikcii, a na zabezpečenie splnenia tohto záväzku zriadili zmluvné strany podľa čl. 19 dohovoru ESLP. Európsky súd pre ľudské práva sám nie je zmluvnou stranou, v dôsledku čoho nie je sám viazaný právami a slobodami podľa I. hlavy dohovoru.

3.2 Napadnuté uznesenie okresného súdu sťažovateľ napadol odvolaním, o ktorom rozhodol krajský súd. Tým ale otázku, či postupom a uznesením okresného súdu neboli porušené práva sťažovateľa, posudzoval krajský súd. Článok 127 ods. 1 ústavy priznáva ústavnému súdu právomoc konať len v prípadoch, ak niet iného súdu, ktorý by o porušení tam uvedeného práva mohol rozhodnúť. Krajský súd však takým „iným súdom“ bol, v dôsledku čoho nie je daná právomoc ústavného súdu vo vzťahu k postupu a uzneseniu okresného súdu.

3.3 Sťažovateľ tvrdí, že uznesenie krajského súdu porušuje jeho práva jednak tým, že ním bolo zastavené konanie o jeho žalobe (potvrdením zhodného uznesenia okresného súdu), a tiež tým, že v dôsledku prerokovania veci v rámci správneho súdnictva bol sťažovateľ ukrátený o jednu opravnú inštanciu – dovolanie.

Ustanovenie § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Judikatúra všeobecných súdov i ústavného súdu (R 50/1997, I. ÚS 1/00) uznáva za prípad odňatia možnosti konať pred súdom aj zastavenie konania všeobecným súdom, hoci na takéto postup nie sú dané podmienky. V prerokúvanej veci bolo skutočne konanie zastavené a účastník by – ak by skutočne šlo o občiansku právnu vec – bol mal k dispozícii účinný prostriedok nápravy v podobe dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. Kľúčovou otázkou teda je, či bol účastník skutočne z jeho podania vylúčený postupom a uznesením krajského súdu.

Uznesenie krajského súdu vo vzťahu k otázke, v akom type konania bolo vlastne vydané, nemožno považovať za konzistentné. Na jednej strane v ňom krajský súd cituje ustanovenie § 246c, ktoré je skutočne zaradené do piatej časti Občianskeho súdneho

poriadku nazvanej „Správne súdnictvo“. Na druhej strane krajský súd zastavenie konania opiera o § 7 ods. 2 a 3 a § 104 OSP, teda o ustanovenie uplatniteľné v občianskom súdnom konaní mimo správneho súdnictva, hoci v rámci úpravy správneho súdnictva existuje osobitné ustanovenie § 250d ods. 3 OSP, ktoré upravuje predpoklady, za ktorých má súd uznesením zastaviť konanie (medziiným aj vtedy, ak žaloba smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmavania súdom). Ďalej krajský súd prerokoval vec ako súd odvolací, hoci podľa § 246 ods. 1 OSP sú na preskúmavanie rozhodnutí a postupov v prvom stupni vecne príslušné krajské, nie okresné sudy, a odvolacím súdom tak mal byť Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) (§ 10 ods. 2 OSP). K výslovnej námietke sťažovateľa proti tomu, že jeho žaloba bola na prvom stupni zapísaná do registra „S“, krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia uviedol:

«Vec bola na súde, kde napadla(...), zapísaná do súdneho registra „S“ v súlade so Spravovacím a kancelárskym poriadkom pre okresné, krajské, Špeciálny súd a vojenské sudy, ktorý stanovuje, že do registra „S“ sa zapisujú, okrem iného, žaloby proti právoplatným rozhodnutiam a postupom správnych orgánov o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí a postupov (časť II prílohy č. 1, bod F, 1.a) vyhlášky č. 543/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov). Pokiaľ (sťažovateľ) v odvolaní namietal, že žaloba mala byť zapísaná do bežnej civilnej agendy, t. j. do registra „C“ na okresnom súde, odvolací súd uvádza, že táto vec nie je vecou, ktorá sa zapisuje do tohto súdneho registra – nejedná sa o žiadnu vec, ktorá sa v zmysle časti II prílohy č. 1, bod B vyhlášky č. 543/2005 Z. z. zapisuje do súdneho registra občianskoprávných vecí, t. j. do súdneho registra „C“.»

Ústavný súd uznáva, že odôvodnenie uznesenia krajského súdu nie je v tejto otázke príliš presvedčivé, keď argumentuje ustanovením ustanovujúcim, že do registra „S“ sa zapisujú žaloby proti právoplatným rozhodnutiam a postupom správnych orgánov, avšak nijako nevysvetľuje, ako dospel k záveru, že ESLP je správnym orgánom na účely tohto ustanovenia. Na druhej strane však ústavný súd upozorňuje, že zápis podania do určitého súdneho registra nie je a nemôže byť rozhodujúci pri určení typu konania, v ktorom má súd podanie vybaviť, pretože ide len o administratívny úkon podateľne, resp. súdnej kancelárie, ktorá nemusí mať vždy potrebné právne vedomosti na zaradenie veci do správneho registra; naopak, podstatný je vždy obsah podania (§ 41 ods. 2 OSP).

To však platí nielen vo vzťahu k súdu, ale aj vo vzťahu k účastníkovi. Občiansky súdny poriadok v platnom znení nepozná osobitné konanie, ktorého predmetom by bolo samostatné rozhodovanie o incidenčnej otázke, v akom type konania sa má určité podanie prerokovať; ak súd uvedie určité ustanovenia v odôvodnení svojho rozhodnutia, takéto odôvodnenie je preskúmateľné v konaní o opravnom prostriedku a súd konajúci o opravnom prostriedku nie je odôvodnením preskúmaného rozhodnutia súdu nižšieho stupňa viazaný. Naopak, môže sám dospieť k záveru, že podanie malo byť prerokované v inom type konania, a ak rozdielnosť oboch typov konania môže viesť k ukráteniu účastníka na jeho právach (napr. v podobe inej vecnej či miestnej príslušnosti, iného obsadenia súdu, iného procesného postupu), môže z toho vyvodiť patričné procesné dôsledky (porov. napr. § 243b OSP). Nesprávne odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu čo do otázky, podľa akých ustanovení odvolací súd postupoval, tak nemôže mať za následok vylúčenie opravného prostriedku proti tomuto rozhodnutiu a nemôže ním preto prísť ani k zásahu do práva na zákonného sudcu zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z uvedeného dôvodu je sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej namieta porušenie týchto práv uznesením krajského súdu sp. zn. 20 So 1/2012 z 12. júna 2012, zjavne neopodstatnená.

3.4 Z výkladu v časti 3.3 ale vyplýva, že ak nižšie súdy vydajú určité rozhodnutia, z odôvodnení ktorých vyplýva, že postupovali podľa predpisov upravujúcich určitý typ konania, hoci účastník sa nazdáva, že jeho podanie malo byť prerokované v inom type konania s inými procesnými dôsledkami, je povinný tento nedostatok uplatniť opravným prostriedkom podľa toho typu konania, v ktorom malo byť jeho podanie podľa jeho vlastného názoru prerokované. Preto, ak súdy v odôvodnení nesprávne citujú ustanovenia upravujúce konanie v správnom súdnictve, hoci podľa názoru účastníka malo byť jeho podanie prerokované ako všeobecná občianskoprávna vec (teda podľa druhej až štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku), je účastník povinný tento nedostatok uplatniť v dovolaní, pokiaľ ho je možné podradiť pod niektorý z dovolacích dôvodov (§ 241 ods. 2 OSP). Sťažovateľ však sám uvádza, že dovolanie nepodal. Podľa názoru ústavného súdu bolo však v zmysle už uvedeného jeho povinnosťou takéto dovolanie podať, pretože zastavenie konania, hoci na to nie sú splnené zákonné podmienky, stála súdna prax považuje za prípad

odňatia možnosti konať pred súdom, čo je spôsobilým dovolacím dôvodom podľa § 237 písm. f) a § 241 ods. 2 písm. a) OSP. V dôsledku toho najvyšší súd ako dovolací súd mohol takéto pochybenie odvolacieho súdu napraviť a je tak „iným súdom“ v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý bol príslušný na rozhodovanie o tom, či zastavením konania bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Táto právomoc najvyššieho súdu tak vylučuje právomoc ústavného súdu na konanie o porušení uvedených práv uznesením krajského súdu sp. zn. 20 So 1/2012 z 12. júna 2012.

4. Vzhľadom na závery uvedené v častiach 3.1 až 3.4 je sťažnosť zjavne neopodstatnená v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 20 So 1/2012 z 12. júna 2012, vo zvyšnej časti ale chýba právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie. Preto bolo treba sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pri predbežnom prerokovaní odmietnuť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia. Tým je sťažnosť vybavená v celom rozsahu vrátane v nej obsiahnutého procesného návrhu na ustanovenie právneho zástupcu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. novembra 2012